

Chikán
Ágnes
riportja

Gondozottak és gondozók

A lélek is kéri a magáét

Nem tudom, megöregedvén, magányosan, egy szociális otthon, vagy saját, megszokott hajlékom lakója akarok-e majd lenni. Ugy hiszem, amíg kezem-lábam mozgatni tudom, és amíg döntési képességem birtokában leszek, életem legutóbbi színterét, saját otthonomat választom majd. S ha magatehetetlen, gyöngge leszek, s ha senki nem nyit rám ajtót? Ha teljesíthetetlen feladat elé állítanak a létfenntartás legapróbb, mindennapi mozzanatait? Akkor, de csakis akkor: félre a lélek nyavalygásával, elfogadom a következő testnek följárult segítségét. A 3-4 ágyas, meleg szobát, a naponta háromszor elem tett ételt, és azt, hogy gyermekként megmosdassanak. De akkor, azt hiszem, már nem fontos én mit akarok. Akkor talán már akaratom sem lesz, s talán efféle pénz sem lesz az országának. Ha netán mégis? Akkor most idejében mondom: ápolóim, előre köszönöm mindennek, a fáradságért, a türelméért, a megértő, elnéző szóért.

Akinek pénze van

A Tolbuhin sugárúti épület ablakaiban még nem virítanak a muskátlik és a petúniák, de hamarosan ismét megszokott virágpompájában díszlik majd a szociális intézmény. A modern, erkélyes szárnyban, a garzonházban olyan idős emberek letek otthonra, akik csupán biztonságra és kényelemre vágytak. Akik, mintha csak szállodában élének — teljes ellátásban részesülnek. Onálló életvitelük megtartásával kétágyas, külön lakosztályokban rendezkedtek be. A „kiszolgálás” mintaszere. A lakók az étlap két kénálata közül választhatják ki a nekik jobban ízlelő ebédet, de aki diétára szorul, arról is gondoskodik a konyha. A mosdai dolgozók rendre összegyűjtik a szennyes holmikat, amelyeket aztán tisztán, megvarrva, kivasalva kapnak vissza tulajdonosaik. A házi fodrászt, kozmetikust, pedikűröst, manikűröst kiki bármikor fölkeresheti, s aki rozsdásodó tagjait kívánja szakszerűen megmozgatni, annak rendelkezésére áll a gyógytornász. Megnyugvást ad az itt lakó nyugdíjasoknak, hogy bár egészséges, jó erőben levő emberekként lettek lakói az otthonnak, mindig kéznél van itt az egészségügyi segítség. „Mint a mesében” — mondhatná bárki, de hogy ez az élet mennyire a valóságból gyökerezik, kiderül rögvest, mihelyt a térítési díjakról lesz szó. A korábbi 3 ezer 500 forintból tavaly már bajos volt biztosítani a háromcsillagos minőséget, ezért május 1-jétől kell fizetniük mindezt az újonnan érkezőknek.

Hogy ki az a 110 „kiválasztott”, aki ilyen luxus-körülmények közé kerülhet nyugdíjazása után? Az Egyesített Szociális Intézmény igazgatója, Zsótér Antal válasza szerint: — Az ország egyetlen ilyen nyugdíjasotthona a bejutás feltétele csupán az: egészséges legyen a jelentkező és tudjon fizetni.

Anyáskodó intézményé válni

A szociális gondozásra azonban azoknak van igazán szükségük, akik náluk

jóval elesettebbek, akiknek zsebébe alig csurrannak-cseppennek a forintok, s akik gyengeségét, betegségét súlyosbítja még a magány is. Hozzájuk — némi ellenszolgáltatás fejében — bekapognak a gondozónők, ebédet hoznak, bevásárolnak, föltakarítanak, ha kell. A városban átlagban 750 idős embert látogat 44 főfoglalkozású és 330 önkéntes gondozó. Jóllehet, vannak közöttük, akiknek ellátása szociális otthoni beutalást igényelne, ám mégsem lehet ez a forma az általános. Részint maga az idős ember ózódik otthona elhagyásától, részint pedig akadály a helyszüke is. Ennek ellenére Szegeden háromszázhetven személy szociális otthoni elhelyezésére van lehetőség. A Tolbuhin sugárúti intézmény-együttes másik szárnyában, az időskorúak szociális otthonában 160-an laknak 1-4 ágyas szobákban.

— A beutalásnak itt több kritériuma van, mint a garzonházban — tájékoztat az igazgató. — A városi tanács egészségügyi osztálya vizsgálja a rászorultság mértékét, a szociális körülményeket, föltétel, hogy a jelentkező a nyugdíjkorhatáron túl legyen, állapota kórházi ápolást ne igényeljen.

— Az anyagi háttér itt mennyire számít?

— Szociális otthonba senki nem a keresete alapján kerül be. Aki rászorul, az ingyen is lakhat itt, ha nem tudja fizetni a gondozási díjat. A legmagasabb összeg azonban 2070 forint.

— Az ellátás miben különbözik itt a garzonházi-tól?

— A két egység ellátása egymásra épül, egymást kiegészíti, ezért is tud — jó szervezéssel — még gazdaságosan működni az intézmény. Alapvető különb-

Nagy László felvétele

seget talán csak kényelmi szempontok alapján tehetünk: a szobákhoz közvetlenül itt nem kapcsolódik fürdőszoba és több ágyat is elhelyezünk egy-egy helyiségben. Az étellemezésben sem akkora a választék, itt csak egy menüt kínálnak. Egyébként a szociális otthon lakóit is látogatja a fodrász és a manikűrös, és nekik is jár a mosás és minden egyéb szolgáltatás. Ugy szervezzük meg az orvosi ellátást, az ügyeletet is, hogy az egyesített intézmény soha nem marad egészségügyi felügyelet nélkül. Belgyógyász, ideggyógyász szakorvosunk is van, rendelünk jól felszerelt.

— Érezhető-e már, hogy a szegényedő ország szűkebb marokkal méri a pénzt a szociális intézményeknek is?

— Eddig — mivel a városi tanács költségvetését még nem ismerjük — különösebb gondunk nem volt. Igyekszünk ésszerűbb szervezéssel ott spórolni, ahol lehet. De nemcsak a pénzzel takarékoskodunk:

megpróbálunk az ápolónők energiájával is jobban gazdálkodni. Azáltal például, hogy főfoglalkozású gyógyszerészt alkalmazunk, hogy korszerűbb ételhordó kocsit vettünk, vagy külön erre képzett „mobilizátor” mozgatja az ágyban fekvő betegeket, több idejük jut a nővéreknek a lélek gondozására.

— Van ehhez megfelelő szakképzettségük?

— Újításként létrehoztunk egy mentálhigiénés csoportot, főiskolai végzettséggel vezetve. Úgy érzem, hogy az anyagi föltételek mellett egyre inkább szükségük van lakóinknak lelki támaszra. Amolyan „anyáskodó” intézménynek szeretnénk válni, amelyre a precíz ellátáson kívül jellemző a meleg családi légkör. Ezért amit csak lehet, együtt megünnepelünk, a ceremónia, a közös szórakozás, kirándulás élménye megnyug-

— Az alsóvárosi szociális otthonban kezdtem dolgozni, 18 évvel ezelőtt. Szeretem az idős embereket, megértő vagyok velük, hiszen tudom, egyszer mi is megöregszünk... Nem teszek különbséget a körülöttük végzett munkák között, elvégzek mindent az ágytálazástól a takarításig, mert hogy ezek az emberek rám vannak szorulva. De szívesen viccelődöm is velük. A múltkori kiránduláson csak Ancika voltam, nővér nélkül. En ezt a viszonzószert, a közvetlenség viszonzásaként értékeltem.

Anci nővér az első emelet 44 lakóját látja el, kis híján havi 12 ezer forintért.

Viski Gyuláné az idősek otthonában részlegvezető nővér hét éve, ezzel együtt már 25 esztendő töltött az egyesített intézményben. Ő is a Mátyas téri öreg, műemléképületben kezdte:

— Mint ápolónő, dolgoztam belgyógyászatban és sebészetben is, de végül az idősek mellett kötöttem ki... Én is dolgoztam három műszakban, így meg tudom érteni az irányításon alatti ügyködő 18 nővér gondjait, de a tapasztalataimat is átadom nekik. Olyan gárda ez, hogy a doktornő azt mondta, nem cserelné el őket a cerebrovasculáris osztály nővéreivel.

— Mit tesz itt az ápolónő, ha észreveszi, valamelyik lakó kedélyállapota megváltozott, ha magába fordul és szomorú? A kórházban lelki vigaszra olyan sok idő nem jut. És itt?

— Itt föltétlenül szentelünk időt erre, ha kell, fölzsabadítjuk a nővért egyéb munkái alól, hogy beszélgethessen a rászorulóval. Előfordul az is, hogy valaki összeférhetelenné válik. A beszélgetést ideggyógyászati kezeléssel követheti.

— Úgy értem, gyógy-szerekkel csillapítják az agresszivitást?

— Emögött a jelenség mögött meghúzódhat betegség, családi háttér vagy egyszerűen a téletlenség hatása. Van, amikor foglalkoztatással sikerül lekötöni a figyelmét a „renitenskedőnek”, a gézlaphajtogatás például kiváló nyugtató. De ha szükséges, ezt pirulában is beadjuk...

— Nővérke, 28 éves munkaviszony után ön megnyit vizs haza a borítékban?

— A bruttó fizetésem 13 450 forint.

— Ön is kivult az egészségügyekkel a megeháza elé?

— Én nem, de azt hiszem, közülünk csak egy nővér vett részt a tüntetésen. Bérézésemmel, a jutalmazással — bár manapság minden pénz kevés a megélhetéshez — elégedett vagyok. A kórházban alacsonyabb lenne a fizetésem. A lányom fele időt töltött az egészségügyben, mint én, ő máshol 8000 forintot keres.

Bodor Jánosné ugyan-csak 28 esztendeje egészségügyi dolgozó, s szintén az alsóvárosi otthonban „jegyezze el” magát ezzel a hivatással.

— Szociális otthoni ápolónői képesítést szereztem, s azóta is három műszakban dolgozom. Alig tízezer forintért. Ha kérde, én nem vagyok elégedett a fizetésemmel, munkám, s az eltöltött idő alapján többet érdemelnék.

— Mi tartja mégis itt?

— A kor tisztelete. Alapvetően: minden idős embert tisztelni kell, s szép szóval hatni is lehet rájuk. Nekem bárki kiöntheti a lelkét, biztos lehet abban, titkait nem adom tovább, nem hallja vissza holnap a másik lakótól.

— Hogyan élnek meg a lakók itt, ebben a zárt világban, ha valaki távozik közülük?

— A nagyon betegeket, a haldoklókat elkülönítjük. Előfordul azonban váratlan halál is. Az — és ez a természetes — nagyon megrendíti a szobatársakat. Amikor bejelentjük, hogy ki távozott a házból, egyperces néma felállással búcsúzunk tőle, s néhányan elmennek a temetésére... Ilyenkor hosszabb ideig ülünk az ágyak szélén, és fogjuk egymás kezét.

Szöriné Kóré Andrea talán a legfiatalabb ápolónő itt, egy éve érkezett Ceglédre, ahol a kórházban dolgozott.

Nyaranta jártam Szegeden, és mindig vágyódom néztem ezt a szép, virágokkal díszített, modern épületet. Tudtam, hogy idősök élnek falai mögött. A kórházban is sok koros, agyvérzést szenvedett beteggel foglalkoztam, ismertem a világukat, s élt bennem az a szándék, hogy segítek rajtuk. Amikor ideköltöztünk, első utam az otthonba vezetett. Meglepett az intézmény lakályossága, a magas szintű ellátás, az embersé-

ges bánásmód és ez a családias légkör. Itt bácsinak, néninek szólítjuk a lakókat, vagy csak a keresztnévükön, mint otthon...

— Elégedett, látom. Mit szól a fizetéséhez?

— Én, hatéves munkaviszonyommal nem panaszkodhatom: 8 ezer 100 forintot keresek. Az egészségügyi fizetésemelések a fiatalabbaknak kedveztek.

Mise után: belső béke

A folyosón Ilonka néni elegyedik szóba az igazgatóval, ügyes-bajos dolgaiban kér tanácsot. Megkérdezem tőle, hogy érzi magát. Nem kell kétszer kérni, folyik belőle a szó:

— Orosházán dolgoztam, kedvesem, az egészségügynél, laboratóriumvezető voltam. Egyedül élek. Ugy vagyok, ahogy születtem. Érti, ugye? Vigyáztak rám, nagyon vigyáztak. Amikor fölzsabadultunk, 39 éves voltam, akkor kezdtem dolgozni. Most 93 éves vagyok.

— Ki hinné — csodálkozom — s hálás köszönetet kapok a bókért. Aztán suttogva, hogy más ne hallja, a fülemhez hajolva mondja:

— Jaj, szólnom kellene, néhány lakó itt úgy beszél, mint a kocsis. Olyan csúnyán. — Majd hangosan, hogy a címzetek is meghallják, hozzáteszi: — De a nővérek, Mária nővér is nagyon kedvesek.

Szabó G. Balásné tanyáról került ide egy kétágyas szobába. Nem bírta a városi vizet, vett hát egy kis jégsezkrényt, abban tartja az izletesebb innivalót.

— Negyedik éve élek itt. A lányaim meglátogatnak, van úgy, hogy a szegedi lányom hetente többször is. Hiányzik egy kicsit a kert, de tudja, ha tehetem, lemegyek az itteni parkba, kapálátok, gyomlálátok egy kicsit a napon. Sajnos, most fájnak az ízületes lábaim, s ez se fordult még elő velem — farsangkor nem tudtam táncolni.

Bekopogunk egy másik szobába, ahonnan halk muzsikaszó hallatszik. Mária nyit ajtót, aki a váratlan vendég láttán a háziasszony zavartságával igazgatja a hímfett párnát, teszi arább az asztalon díszelő virágcsokrot. Jegyisével él itt egy esztendeje.

— Az alsóvárosi otthonban tartottuk meg az eljegyzést, azóta élünk együtt. Egymás nélkül, meg enélkül a szép szoba nélkül talán már nem is volnánk — pityeredik el.

— Mikor lesz a: esküvő?

— kérdelem.

— Szüret után — somolyog a bajsza alatt a völegény.

Amióta összekötötték a sorsukat, Mária egészen erőre kapott, beszédes, tetterős és vidám lett — tudom meg Anci nővértől.

— Korábban ágyba vittek neki az ételt, a fürdőbe is kísérettel ment. Most? A helyzet magaslatán állva ő istápolja — és tartja szóval — élete új párját.

S hogy mit jelent a lélek gondozása, bizonyítja a házban havonta kétszer megtartott misék, a gyónás, áldozás igazán „áldásos” hatása. A nővérek a megmondható, milyen nyugalom és belső béke száll a kis szobák lakóira egy-egy, Isten országában tett, képzeletbeli kirándulás után...